

Forfatter: Kingo, Thomas

Titel: PRINCIPPER FOR TEKSTREDAKTIONEN

Citation: Kingo, Thomas: "PRINCIPPER FOR TEKSTREDAKTIONEN", i Kingo, Thomas: *Samlede skrifter 1*, udg. af Hans Brix ; Paul Diderichsen ; F.J. Billeskov Jansen , Munksgaard, 1939-74., s. XIX. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-kingo01val-shoot-idm140721243085216.pdf> (tilgået 19. september 2021)

Anvendt udgave: Samlede skrifter 1

PRINCIPPER FOR TEKSTREDAKTIONEN

⌘ Da de trykte og skrevne Kilder, hvori Kingos Digte ligger spredt, er gennemgaaet baade af HOLSTEIN RATHLOU (se Registranten i hans Bog om Kingo, 1917) og (senere) henh. af EHRENCRON-MÜLLER (se hans Forfatterleksikon under *Kingo*) og CHR. BEHREND (ved Udarbejdelsen af Det kgl. Biblioteks haandskrevne Versregistrant), har man indskrænket Indsamlingsarbejdet til en Kontrol og Supplering af de foreliggende Registranter og har kun foretaget systematiske (om end ikke udtømmende) Registreringer til Brug for Udvalget af Breve og Aktstykker i Bd. V.

⌘ Ved Ordningen af Stoffet har man valgt en Kombination af Genreprincippet og det kronologiske, saaledes at Digtene inden for hver Genre saa vidt muligt er ordnet efter Tidsfølgen. Ved Grupperingen af den rigt repræsenterede Lejlighedsdigtning synes det mest rimeligt at forene en Ordning efter Adressater med en Ordning efter Anledning, idet Digtene til Kongehuset danner en klart afgrænset Gruppe; heri er optaget et Par Krigsdigte og Indskrifter, som ikke er direkte henvendt til Kongehuset, men ved deres Indhold slutter sig nær til Kronborgdigtet og I. Ledingstog. Samme officielle og pompøse Karakter som Kongedigtene har Kingos Hyldestpoemer til *Griffenféld* og *Niels Juel*, som derfor ogsaa har fundet Plads i Bd. II. Det brogede Stof af Lejlighedsdigte i Bd. I ordner sig tvangfrit i Grupper efter Digtets Anledning. Hvor et Digt kan opfattes som hørende til to forskellige Grupper, sættes der paa dets Plads i den ene Gruppe en Henvisning til det Sted, hvor Digtet er aftrykt.

⌘ *Sjungekoret og Vinterpanen* (hvor ogsaa de af Kingo bearbejdede xx Salmer er medtagne) er udgivet som selvstændige Helheder, hver i sit Bind (III-IV), medens Salmerne fra Kommissionsalmebogen 1699 er anbragt i Bd. V sammen med de faa prosaiske Arbejder (Fortaler, Ligprædiken m. m.), der er overleveret fra Kingos Haand. Som Afslutning paa Tekstudgaven bringes de bevarede Privatbreve og et Udvalg af Kingos Embedsskrivelser samt Aktstykker og Korrespondance vedrørende Sjungekor og Salmebog. Nogle Digte, der med større eller mindre Sandsynlighed er tilskrevet eller kan tilskrives Kingo, vil, ligesom et Supplement af Digte og Aktstykker følge i Kommentarbundet (VI).

⌘ Ved Tekstredaktionen har man i Overensstemmelse med Selskabets sædvanlige Praksis gengivet det foreliggende Kildemateriale saa fuldstændigt og nøjagtigt som muligt, saa at Udgaven kan anvendes til filologiske Formaal, og Læseren kan faa et autentisk Indtryk ogsaa af Teksternes ydre Form. Kun paa følgende Punkter har man af Hensyn til Læselighed og Overskuelighed foretaget Ændringer og Udeladelser:

⌘ 1°. Typografi. Gotisk Skrift (baade i Haandskrifter og Tryk) gengives ved Antikva, Antikva (i Fremmedord olgn.) ved Kursiv. De latinske Digte, der i Originalen er trykt med Antikva eller Kursiv, gengives ligeledes med Antikva. Større Typer (ved Udhævelse af Navne, Citater osv.) er normalt gengivet ved spærret Sats, i Ligprædikenen (Bd. V), hvor de forekommer særlig rigeligt, dog ved Kapitæler. Ved Gengivelsen af haandskrevne Kilder har Brugen af Kursiv og spærret Antikva maattet reguleres efter et vist Skøn i Overensstemmelse med de trykte Kilder. Titelbladene til selvstændigt trykte Skrifter gengives i Facsimile. Andre Titler følger som Regel Originalens Opstilling, saa vidt det kan forenes med Udgavens Format og Skrifttype; hvor Pladshensyn har medført umotiveret Liniebrud i Originalen, har man dog forsøgt en rimeligere Opdeling.

⌘ 2°. Ortografi. Skønt vi - bortset fra Breve og Aktstykker - kun i ganske faa Tilfælde har bevaret Kingos Originalmanuskript,

XXI

⌘ og det saaledes er Afskrivers og Sætters inkonsekvente og forskelligartede Ortografi, der foreligger i Kilderne, har man gengivet Tekstgrundlaget bogstavret. En tilfredsstillende Normalisering vilde ikke kunne gennemføres, dels fordi vi kun har en begrænset Del af Ordforraadet med autentisk Ortografi, dels fordi der sandsynligvis inden for Kingos eget Sprog kan have været betydelig Variation, bl. a. mellem en mere dialektpræget Form (fx. i Ungdomsdigtene fra Løve Herred) og en mere litterær (fx. i Embedsskrivelser, Salmer, Prædikener). Man vilde ved at normalisere altsaa let komme til at forfalske Indtrykket af Kingos Sprog. Dog har man gengivet s*) og r*) med s og r, sh*) ved sch (i enkelte Tekster i Bd. II ogsaa s(c)h*) ved sk, ß*) i Forlyd ved 5), Skraastreg ved Komma og /:./ i Hss. ved Parentes; I og J adskilles efter moderne Regler. De faa Forkortelser er opløst (uden Kursivering), hvor Opløsningen var sikker; ellers er den forkortede Form bevaret. Ved Brugen af stort Bogstav og ved Adskillelsen mellem sammenskrevne og særskrevne Ord har ofte et usikkert Skøn maattet være afgørende; i Tvivilstilfælde følges moderne Praksis; til den undertiden forekommende Brug af stort Bogstav uden for Forlyd er der som Regel ikke taget Hensyn. I et enkelt Tilfælde (*Koklagen*) er en Række individuelle og vildledende Skrivemaader i Tekstgrundlaget retoucheret; herfor vil der blive gjort Rede i Haandskriftsbeskrivelsen.

⌘ 3°. Interpunktion. Heller ikke Interpunktionen har man vovet at normalisere, skønt man derved utvivlsomt kunde have lettet Læsningen i nogen Grad, idet Haandskrifterne normalt har langt færre, Trykkene adskilligt

flere Tegn, end en moderne Læser er vant til. Da der imidlertid er overordentlig mange Steder, hvor den syntaktiske Sammenhæng ikke fremgaar eentydigt, og hvor en normaliseret Tegnsætning enten maatte paatvinge Læseren Udgivernes Fortolkning eller medføre vidtløftige Udredninger i Apparatet, har man indskrænket sig til at fjerne eller ændre meningsforstyrrende Tegn og at indsætte enkelte Tegn

* XXII

∞ (navnlig Punktum i Linieudgang), hvor det skønnedes hensigtsmæssigt. Bemærkning om saadanne Ændringer meddeles kun, hvor en afvigende Analyse er mulig.

∞ 4°. Rettelser i Tekstgrundlaget er kun foretaget i flg. Tilfælde: a) Aabenlyse Tryk- eller Skrivefejl er rettet, undertiden - navnlig ved Trykkene - uden Bemærkning i Apparatet, b) Rettelser, som angives i en Trykfejlsliste i Originalen, er indført med Henvielse til Listen, c) Rettelser i Hss. med samme Haand er som Regel fulgt, og den oprindelige Læsemaade er kun anført, naar den har særlig Interesse (om et spec. Tilfælde se Haandskr. **C A** til *Koklagen*), d) Hvor en Læsemaade fra et Varianthss. (eli. -tryk) skønnes at være bedre eller oprindeligere (fx. *lectio difficilior* eller Former, der ellers er belagt fra Kingo), er den optaget i Teksten med Angivelse af Tekstgrundlagets Form i Apparatet. I de (faa) Tilfælde, hvor der foreligger et større Antal lige gode Haandskrifter (navnlig *Koklagen* og *Chrysillis*), er Haandskriftsmajoritetens Form optaget i Teksten, med mindre Tekstgrundlagets Form skønnes at være oprindelig, e) Egentlige Konjekturer er normalt kun optaget i Teksten, hvor de synes fuldt evidente; de er da altid markeret ved skarp Parentes. Andre Forslag til Ændringer af tvivlsomme Steder er henvist til Kommentaren.

∞ 5°. Varianter. Ved Redaktionen af Variantapparatet stod man over for den Vanskelighed, at der til næsten alle Digte i Bd. I-II forelaa et overordentligt stort Antal Varianter, hvoraf kun ganske faa havde væsentlig Interesse. Skønt enhver Reduktion aabner Mulighed for, at Redaktøren ved Uopmærksomhed kan undertrykke en eller anden Form, som kunde have Mulighed for at opfattes som autentisk, mente man derfor at en fuldstændig Gengivelse af hele dette Materiale vilde distrahere Benytteren ved ligegyldige Oplysninger og faa de væsentlige Varianter til at drukne i Mangfoldigheden. Paa den anden Side vilde et rent skønsmæssigt Udvalg af vigtigere Varianter let blive inkonsekvent, saa at Benytteren maatte føle sig forpligtet til at

XXIII

∞ efterse Varianthaandskrifterne, hvis han ønskede fuld Sikkerhed for, at de andre Tekstkilder ikke indeholdt noget som helst til Belysning af et givet Tekststed, eller af Detailler i Kingos Sprogbrug. Man har derfor indskrænket sig til at udelade Varianter i flg. Tilfælde: a) Varianter fra Hss. eller Tryk, der tør antages at bero paa allerede foreliggende Tekstkilder medtages ikke. b) Læsemaader i Varianthss., der er utvivlsomme Forvanskninger (herunder Indsættelse af banale Vendinger for sjældne Udtryk) udelades, undtagen i Tilfælde, hvor Teksten er usikker. Ved daarlige Hss. har Udvalget af Varr. været strengere end ved gode. c) Ved Tekster med flere Hss. udelades Varianter, der kun findes i eet (eller flere nærbeslægtede) Hss., med mindre de frembyder Former af særlig Interesse, d) Ortografiske Varianter, e) Varianter m. H. t. Interpunktion, Lyd- eller Bøjningsform medtages kun i særlige Tilfælde, navnlig hvor de kan antages at indeholde en særlig kingo'sk Form. Ved alle tvivlsomme Steder er samtlige Varianter anført. I Apparatet angives en Var. normalt med det førstnævnte Haandskrifts Ortografi. Som Regel anvendes "negativt Apparat", dvs. der anføres kun Signaturerne paa de afvigende Haandskrifter. I enkelte Tekster (navnlig *Chrysillis*), hvor Forholdene er mindre overskuelige, og hvor flere Hss. har store Lakuner, har det dog vist sig hensigtsmæssigt at angive samtlige Signaturer, saa at det umiddelbart fremgaar, hvilke Hss. der stemmer med Tekstgrundlaget. Hvor en Læsemaade fra et Varianthss. er optaget i Teksten, nævnes Signaturerne baade til samstemmende og til afvigende Læsemaader. To eller flere Haandskrifter, som viser fælles Fejl, der vanskeligt kan opfattes som opstaaet uafhængige af hinanden, behandles under samme Signatur med forskelligt Indekstal (**B 1 B 2** osv.). Beslægtede Grupper inden for samme Haandskriftklasse sammenfattes under Signaturer som **B a B b** osv.

∞ 6°. Forfatterangivelse optages i Teksten, naar den indgaar i Overskriften eller indeholder mere end Navnet; ellers henvises

XXIV

∞ den til Kommentaren. Hvor Overskriften skyldes Udgiverne er dette altid angivet i Apparatet.

∞ 7°. Ved hver enkelt Tekst angives Tekstgrundlaget i Apparatet, og Originalens Sidetal noteres i ydre Margin. Nærmere Redegørelse for samtlige Tekstkilder og deres Slægtskabsforhold vil fremkomme i Kommentaren (Bd. VI); til foreløbig Orientering følger der med hvert Tekstbind en Liste over de anvendte Signaturer.

Kingo, Thomas, *Samlede skrifter 1*, 1939-74.

F. J. BILLESKOV JANSEN.